

In de Bijbel gaat het over de liefde van God. In de Bijbel gaat het over bevrijding. In de Bijbel gaat het over verlossing van alles wat ons kapot wil maken. En daarom verwachten we inspiratie van dat mooie boek van God. Daarom lezen we er elke zondagochtend uit, hier in de kerk. En ook heel veel anderen doen dat, verspreid over de hele wereld. Ze hopen op inspiratie. Ze hopen op een goede boodschap waarmee ze weer verder kunnen.

En toch is die Bijbel soms ook een heel lastig boek. Wie je ook bent, je komt er uitspraken in tegen waar je van schrikt. Misschien was dat bij u net ook wel zo.

“Vrouwen, erken het gezag van uw man.” Paulus zet daar meteen tegenover dat mannen hun vrouw lief moeten hebben, maar hij heeft het toch maar gezegd. “Vrouwen, erken het gezag van uw man.”

En even later: “Slaven, gehoorzaam uw aardse meester in alles.” Even later zegt Paulus dat de meesters hun slaven goed moeten behandelen, maar hij heeft het toch maar gezegd: “Slaven, gehoorzaam uw aardse meester in alles.”

Dat mooie boek kan je ineens heel erg tegen de borst stuiten, zeker als je zelf vrouw bent, als je homo of lesbisch bent, als je een zwarte afstammeling van slaven bent, enzovoort.

Het kan ons allemaal overkomen. Aan de ene kant is het zo'n mooi boek, over bevrijding, over Gods aandacht voor alle mensen. En dan ineens dit! Dat mooie boek valt soms tegen. Hoe kan dat toch?

Paulus komt met een revolutionaire boodschap: Er is dankzij Christus “geen sprake meer van Grieken of Joden, besnedenen of onbesnedenen, barbaren, Skythen, slaven of vrijen” (Kol 3:11).

Zo schrijft hij het aan de christenen in Kolosse. In een andere brief schrijft hij: “Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus.” (Gal. 3:26) Wie je ook bent, het doet er niet meer toe.

Hoe radicaal die boodschap was, kunnen we ons nauwelijks meer voorstellen. Ook voor Paulus was het geen vanzelfsprekende boodschap. Toen hij jong was, wees niks erop dat dit ooit zijn boodschap zou zijn.

Paulus groeide op in een besloten kring. Het was duidelijk wie erbij hoorden: degenen met dezelfde levensstijl, met dezelfde principes. En ook wie er niet bij hoorden was volkomen duidelijk. Dat waren al die mensen in dat grote Romeinse Rijk die anders leefden. Een klein groepje gelijkgezinden, daar hoorde Paulus van harte bij. Hij voelde zich er thuis. En daarnaast die heel grote groep buitenstaanders.

Een wereld waar duidelijk was wie er gezag had en wie niet. Gelijke rechten voor iedereen? Moest je iedereen op dezelfde manier behandelen? Natuurlijk niet!

Als je als slaaf geboren was, dan was dat je lot. Het was voorbestemd. Je had geen rechten. Als je je niet genoeg inspande, verdiende je straf.

Als vrouw stond je onder je man. Mannen waren geschikt voor leidinggeven, want ze waren verstandig, vrouwen waren te emotioneel. Voor ons schokkend dat er zo gedacht werd, maar dat was toen heel normaal.

En mensen uit landen ver weg waren onfatsoenlijke barbaren, niet veel beter dan wilde dieren.

Als Griek kon je de goden danken, danken dat je geen barbaar was. Als vrije kon je de goden danken dat je geen slaaf was. Als man kon je de goden danken dat je geen vrouw was. En als Jood kon je God danken dat je een Jood was, geen onbesneden heiden.

In zo'n sfeer groeit Paulus op. Hij gaat er helemaal in mee.

Totdat Paulus Jezus Christus leert kennen. Dan wordt alles radicaal anders.

Ineens is er geen sprake meer van Grieken of Joden, besnedenen of onbesnedenen, slaven of vrijen, mannen of vrouwen.

Paulus zet er radicaal een streep door die oude manier van denken. Want dankzij Christus zijn we één.

Paulus ziet het voor zijn ogen gebeuren: Mensen worden benieuwd naar de nieuwe boodschap van liefde, over een betrokken God, betrokken bij zijn schepping, bij elk van zijn schepselen. Mensen zijn benieuwd naar de nieuwe boodschap over een bijzonder soort Heer, een Heer die niet gediend wilde worden, maar die liever zelf een dienaar wilde worden, een dienaar van vrouwen en mannen, van Joden en niet-Joden, van besnedenen en van onbesnedenen, van keurige Grieken en van onfatsoenlijke barbaren.

Paulus en anderen brengen de boodschap over die bijzondere Heer. En zo komen mensen bij elkaar, omdat ze er meer van willen weten. Ze komen bij elkaar, in kleine groepjes, om erover door te praten.

En zo zitten ze ineens naast elkaar in een huiskamer. Een eigenaar van een grote villa vraagt aan iemand die naast hem zit: “Wie ben jij?” “Nou, ik ben slaaf van die en die en ik had nu even niks te doen.” Een Jood en een Griek en iemand met een andere huidskleur zitten naast elkaar. Hun achtergronden zijn heel verschillend, maar ze zijn verbonden door hun interesse in die nieuwe boodschap. Mannen en vrouwen zitten in dezelfde kamer. En zo worden mannen en vrouwen broeders en zusters. Zo worden slaven en meesters broeders en zusters. Zo worden mensen met heel verschillende achtergronden broeders en zusters.

Het is ongekend. Paulus had het vroeger afschuwelijk gevonden, maar nu wordt hij er heel blij van, want het laat zien dat God er is voor iedereen.

Paulus heeft nog een paar tips. Hoe moeten die verschillende mensen met elkaar omgaan? Tips voor vrouwen, tips voor mannen, voor slaven en meesters, enzovoort. Van ons hadden ze radicaler gemogen. Paulus, waarom zeg je niet gewoon dat slavernij fout is? Waarom zeg je niet dat vrouwen en mannen gelijkwaardig zijn?

Zo ver gaat Paulus niet. Maar als je bedenkt in wat voor tijd hij opgroeide, zet Paulus een enorme stap. Voor al die groepen mensen heeft hij in feite dezelfde boodschap: Verplaats je in die ander! Houd rekening met die ander! Voel je verantwoordelijkheid voor die ander!

Hij zegt niet: Mannen, oefen gezag uit over jullie vrouwen. Hij zegt: Heb je vrouw lief! Houd rekening met hun behoeften.

Hij zegt niet: Meesters, oefen macht uit over jullie slaven. Hij zegt: Geef jullie slaven waar ze recht op hebben en wat ze verdienen! Jullie zijn dan wel heren van jullie slaven, maar besef dat er uiteindelijk maar één Heer is. Jullie en jullie slaven vallen onder dezelfde Heer. Behandel jullie slaven dus goed.

Zo legt Paulus als het ware een bom onder die oude manier van denken. Natuurlijk, hij kan niet ineens de hele maatschappij veranderen. Met dat kleine groepje eerste christenen stelt hij veel te weinig voor. Maar de geest is uit de fles.

De geest is uit de fles. En die geest is de Geest van Jezus Christus.

Er komt een ander soort maatschappij in beeld: een maatschappij waarin niemand zijn macht misbruikt, een maatschappij waar mensen beseffen dat ze verantwoordelijk zijn voor de mensen om hen heen. Een maatschappij waarin heel verschillende mensen op een goede manier met elkaar samenleven. Ze hebben oog voor elkaar.

Paulus zet een grote stap. Ik denk dat we gerust nog een stap verder mogen gaan. Paulus kon zich nog niks voorstellen bij gelijke rechten voor homo's of lesbische vrouwen. Maar ik denk dat het past bij de Geest van Jezus Christus om juist wel voor gelijke rechten te zijn.

Paulus kon zich nog niks voorstellen bij de afschaffing van de slavernij. Maar het past bij de Geest van Jezus Christus om tegen alle vormen van slavernij te zijn, tegen alle vormen van machtsmisbruik.

In het evangelie gaat het om bevrijding, om verlossing van alles wat ons kapot wil maken. Gelukkig, die bevrijding is niet iets vaags. Bevrijding betekent dat mensen tot hun recht mogen komen. Wie je ook bent, welke huidskleur je ook hebt, wat je achtergrond ook is, of je een man bent of een vrouw, je bent waardevol in Gods ogen.

Bergkerk Den Haag, zondag 2 augustus 2020, Paul Sanders